

Jubileumi év az Egyetemi Könyvtárban

Egész éves programsorozattal ünnepli alapításának 450. évfordulóját az Egyetemi Könyvtár

Sokan felkaphatják a fejüket erre a mondatra azok közül, akik még emlékeznek rá, hogy a könyvtár „anyaintézménye”, az Eötvös Loránd Tudományegyetem (ELTE), tavaly ülte 375 éves jubileumát. Az ellentmondás feloldása azonban nem is olyan bonyolult, amilyennek első pillantásra tűnhet, és ebben segíthet bennünket az is, ha felfigyelünk az idézőjelre az anyaintézmény szónál. Az ELTE ugyanis valójában nem nevezhető a könyvtár „szülőjének”, hiszen a gyűjtemény a nagyszombati jezsuita kollégium kebelében jött létre a kollégium alapításával egy időben, 1561-ben.

Az Egyetemi Könyvtár Lotz Károly freskóival dekorált dísztermében a jubileumi év ünnepélyes megnyitóján a meghívottakat *Mezey Barna*, az ELTE rektora köszöntötte. Köztük *Réthelyi Miklós* nemzeti erőforrás minisztert, *Tarlós István* főpolgármestert, *Puskás András* Budapest V. kerületi alpolgármestert és *P. Forrai Tamás Gergely* SJ. jezsuita rendfőnököt, akik felszólalásukban méltatták a jubiláló intézményt.

Szögi László, az Egyetemi Könyvtár főigazgatója a jubileumi évet megnyitó beszédében megemlékezett a könyvtár történetének főbb fordulópontjairól. Szólt arról, hogy a mai könyvtár elődjét Nagyszombat városában, 1561-ben alapította a jezsuita rend.

A kollégium könyvtárából 1635-ben az első állandó magyar egyetem könyvtára lett, amely már a XVIII. században az ország egyik legjelentősebb gyűjteményének számított. 1777-ben Mária Terézia döntése alapján az egyetem és vele könyvtára az ország szívébe, Buda várába költözött. 1784-ben pedig II. József innen mai helyére, Pestre, a ferencesek akkori klostromába költöztette a könyvtárat. Az Egyetemi Könyvtár mint nyilvános bibliotéka 1780-tól közel egy évszázadig a nemzeti könyvtár szerepét töltötte be. A XX. század folyamán a könyvtár szerepe megváltozott, mivel az óriásira növekedett budapesti egyetem igényeit egyedül már egyre kevésbé volt képes kielégíteni, de értékes állománya e korszakban is kiemelkedő közgyűjteménynek számított. Óriási szerencsének mondható, hogy a II. világháborúban az épület és a gazdag gyűjtemény szinte alig károsodott. A világháború befejezése után a könyvtár gyűjtőkörre a humán tudományok egy részére szakosodott, de e területeken gyűjteményét az államszocializmus körülményei között is sikerült magas színvonalon gyarapítani. „Napjainkban a könyvtár két alapvető feladatot lát el. Különleges értékűek a nemzeti kulturális örökség fontos részét képező gyűjteményei, amelyeket a legkorszerűbb eszközökkel tárol és a modern informatika segítségével tesz közzé. Másrészt Magyarország legnagyobb egyetemének, az ELTE-nek az információellátásában játszik vezető szerepet” – zárta szavait Szögi László főigazgató.

A könyvtár történeti törzsgyűjteménye a nemzeti kulturális örökség része. A 450 éve folyamatosan gyarapodó állomány nagysága a teljes könyvtári hálózatban fellelhető dokumentumokkal együtt meghaladja a 3,6 millió könyvtári egységet. Az Egyetemi Könyvtár gyűjteménye nagyszámú régiséget, ritkaságot őriz. Legféltebb kincsei között 183 kódexet, köztük 14 Corvinát és mintegy 1150 ősnymtatványt tartanak számon, európai viszonylatban is jelentősnek

mondható a kéziratos állományuk. Gyűjteményük 10 ezer antikvát (XVI. századi dokumentumot, amelyek teljesen egyediek), 15 ezer barokk (XVII. századi) és 55 ezer XVIII. századi kötetet foglal magába.

Az Egyetemi Könyvtár rendszeresen rendez kiállításokat a védett gyűjteményeiben őrzött kéziratokból, ősnymtatványokból és régi nyomtatványokból. Gyakran ad helyet tudományos rendezvényeknek, országos és európai jelentőségű konferenciáknak is.

Sokat tesznek a tudományos ismeretterjesztésért. Kitérjék a kapukat a nagyközönség előtt a múzeumok éjszakáján, a kutatók éjszakáján, december elején pedig mindig nagy sikert arató nyilvános könyvvásárt rendeznek.

Kincseikből most a *Cimelia* címmel nyílt és az Egyetemi Könyvtár dísztermében március végéig a nagyközönség számára ingyen látogatható kiállítás nyújt ízelítőt.

A Nemzeti Örökség részét képező kincsek, a kutatók számára fontos, egyedülálló és különleges dokumentumok szakszerű őrzése és rendelkezésre bocsátása mellett az Egyetemi Könyvtár modernkori gyűjteményével az egyetemi ifjúság, valamint a nagyközönség rendelkezésére is áll.

Történelmi jelentőségű lépés az Egyetemi Könyvtár életében, hogy 2010. december végén megkezdték a muzeális értékű alapkatalógus digitalizálását, melynek célja az interneten való publikálás, így a könyvtár egész állományának kereshetővé tétele a használók szélesebb köre számára.

Az alapkatalógus megközelítőleg 1 millió 100 ezer cédulát tartalmaz, amelyek 3300 dobozt töltenek meg. A digitalizálást

az Arcanum Kft. végzi nagy teljesítményű szkennereivel. 2011. január közepéig 400 katalógusdoboz céduláinak szkennelését fejezték be. Előreláthatóan áprilisig a teljes digitalizálás megtörténik, ezután a szkennelt állomány feldolgozása következik.

Ennek befejeztével, várhatóan az év második felében, az internetről is elérhetővé válnak a jelenlegi 1 millió dokumentum mellett további 1 milliónak az adatai. Arra egyelőre nem látnak lehetőséget, hogy a szkennelt anyag teljes feldolgozása is megtörténjen belátható időn belül.

Egy évvel ezelőtt, 2010 tavaszán, a vagyonvédelem érdekében az Egyetemi

Könyvtár az ELTE központi beruházás terhére elkezdte a közbeszerzést megelőző szakmai anyagok előkészítését, a szakvélemény és a kiviteli terv elkészíttetését. Az ELTE vagyonvédelmi rendszer telepítésére szóló közbeszerzési kiírásának eredményeként a rendszer telepítési munkái az Egyetemi Könyvtárban 2011. február elején elkezdődtek, és várhatóan május 31-én fejeződnek be.

A könyvek védelme érdekében kiépítik az áruvédelmi rendszert. Ehhez a könyveket chippel kell ellátni, és elektronikus kapukat kell felállítani. Beléptető rendszer is készül, amivel lehetővé válik a dolgozói munkaidőnyilvántartás. Az olvasók az olvasójegyükkel léphetnek be a könyvtárba. Kiegészül még egy digitális adatvonalakat alkalmazó „intelligens” behatolásjelző és egy zárt láncú videorendszer.

2010-ben a Kéziratok és régi nyomtatványok raktára felett – állományvédelmi okokból – új szintet alakítottak ki a kézirattári

anyag részére, amelyet felújítottak és megfelelő védelemmel láttak el. Az új raktárba restaurátor szakszerű felügyelete mellett csak ellenőrzött, illetve fertőtlenített anyagok kerülnek. Az idei évben a források függvényében további raktár bővítést terveznek.

Azért, hogy a könyvtár minél korszerűbb, minőségi szolgáltatásokat nyújthasson az egyetem polgárainak és a könyvtárakat használó közönségnek, 2008-ban az ELTE könyvtári hálózatában dolgozó könyvtárosok kezdeményezésére elindult a Könyvtári minőségfejlesztés 21 (K21) projekt. A projekt keretében arra is hangsúlyt fektetnek, hogy munkájuk hatékonyságának és elismertségének érdekében a könyvtárosok megosszák és átadják egymásnak tudásukat, tapasztalatukat.

Az ELTE 2007-ben elfogadott minőségfejlesztési programjában vállalja, hogy a minőségfejlesztési eljárásokat kiterjeszti valamennyi szervezeti egységére. Ennek része a könyvtári rendszer, mint az intézmény fontos szolgáltató területe. A K21 Könyvtári minőségfejlesztési program az ELTE hivatalos projektje, így az Egyetem Minőségirányítási Bizottságának támogatásával működik.

A projekt eredményei hozzájárulnak ahhoz, hogy az ELTE legfőbb céljai és stratégiája megvalósulhassanak, az universitas

Magyarország és a közép-európai régió vezető egyetemévé váljon, valamint kiváló minősítést szerezzen a felsőoktatási és kutatóegyetemi akkreditáció során.

A K21 program alapelvei és céljai: az Európai Minőségirányítási Alapítvány (EFQM) Kiválóság Modellje nyomán, a nemzeti és szakmai önértékelési minták alapján az egyetem saját arcára alakított önértékelési keretrendszert dolgoztak ki, mivel az ELTE könyvtári hálózatának szervezete, működése jelentős sajátosságokkal bír más hazai könyvtárakkal összehasonlítva.

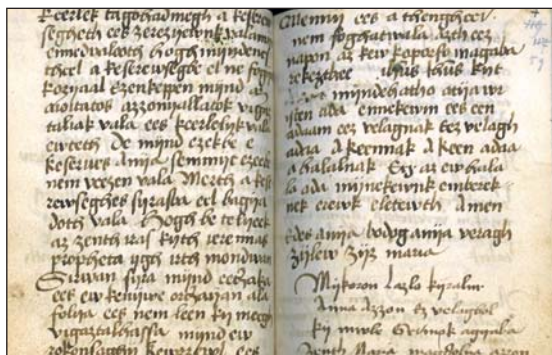
A minőségfejlesztési program megvalósításként feltérképezik a könyvtárak működése során megvalósuló folyamatokat, mérik és elemzik a használók, olvasók igényeit és elégedettségét, górcső alá veszik a szervezeti kultúra paramétereit, vizsgálják a könyvtárak vezetésének módszereit, a vezetők eredményességét, alkalmazzák a stratégiai tervezés eszközeit, javítják a partnerekkel való együttműködést, bevezetik a könyvtári munka területein az értékelést, mérik a munkatársak elégedettségét, meghatározzák a könyvtárak működésének erősségeit és a javítandó, fejlesztendő területeket, törekednek a szervezeten belül és kívül fellelhető jó gyakorlatok megismerésére és figyelembe vételére, cselekvési programot dolgoznak ki a folyamatos javításra, majd újra mérik és értékelik az eredményeket.

A programban jelenleg több mint 40 könyvtáros vesz részt, témák szerinti munkacsoportokban dolgozva. Évente elfogadott munkaterv alapján történik a projekt megvalósítása.

Az ELTE könyvtárai új, a XXI. század igényeinek és a kutatóegyetemi címmel járó elvárásoknak megfelelőbb integrált könyvtári rendszer használatára térnek át. Az új, korszerű, gyors és megbízható működésű Aleph integrált könyvtári rendszer (IKR) a 15 évvel ezelőtt bevezetett Horizont váltotta föl. Használatára 2011 szeptemberéig azok az ELTE-könyvtárak is áttérnek, amelyek jelenleg más könyvtári rendszerben dolgoznak. Tíz olyan ELTE-könyvtárban, ahol kölcsönzés is folyik, 2011. február 14-étől a kölcsönzés is zökkenőmentesen zajlik az új rendszerben.

Az új IKR lehetővé teszi az egységes ELTE-olvasójegy használatát, így az ELTE-könyvtárak olvasóinak csak egyszer, egy könyvtárban kell regisztrálniuk. Az ELTE hallgatói a diákigazolványukat is használhatják olvasójegy gyanánt.

Az olvasóbarát online katalógus számos új lehetőséggel és kényelmi szolgáltatással áll az olvasók rendelkezésére. Öt különböző keresési opcióból válogathatnak, a nagyon egyszerűtől a csak gyakorlott könyvtárhasználóknak ajánlott CCL-keresésig. Lehetővé teszi az egyidejű keresést több katalógusban. Bibliográfia-kezelő támogatással is rendelkezik. „Saját”, testre szabható tárhelyet biztosít a bejelentkezett felhasználóknak, ahol e-polcot nyithatnak, tárolhatják kereséseiket, online intézhetik előjegyzéseiket, hosszabbításukat, üzenhetnek könyvtárunknak. A katalógus angol nyelvű felülettel is rendelkezik, a könyvek angolul is kereshetők. A rendszer meg tudja jeleníteni a nem latin karaktereket is, így nemcsak a külföldi hallgatók és a nyelvi tanszékek munkáját támogatja, de növeli az ELTE internetes láthatóságát is, ami fontos tényező a nagy egyetemek nemzetközi versenyében. ■

Tisztújítás az MKE Pécsi és Baranyai Szervezetében

◆ Szénászkzy Mária

2011. február 23-án tartotta közgyűlését a Magyar Könyvtárosok Egyesülete (MKE) Pécsi és Baranyai Szervezete. A helyszín a szervezet székhelye, a pécsi Apáczai Nevelési és Általános Művelődési Központ Könyvtára (ANK) volt.

Az összejövetel célja a szervezet új vezetőségének megválasztása volt. Az elnöki és ellenőrző bizottsági beszámolókat után megismerhették a tagok a jelöltek névsorát, s megtörtént a szavazás. A választást előkészítő jelölő bizottsági tagja volt *Tiszáné Pethő Ágnes, Támis Eszter és Tistyánné Gyurkó Ilona.*

Az eredmény:

Elnök: *Hamburger Antalné* (Pécs, ANK Könyvtára)

Titkár: *Cserezy Anikó* (Csorba Győző Megyei-Városi Könyvtár)

Vezetőségi tagok:

Keresztúri József nyugdíjas könyvtár-igazgató

Krámos Renáta (Csorba Győző Megyei-Városi Könyvtár)

Márkus István (Csorba Győző Megyei-Városi Könyvtár)

Rózsáné Szarka Veronika (Pécsi Tudományegyetem – PTE – Könyvtár Központi Könyvtára)

Takács Ferenc (Pécs, ANK Könyvtára)

Az ellenőrző bizottság elnöke:

Szénászkzy Mária (PTE BTK és TTK Könyvtár)

Az ellenőrző bizottság tagjai:

Szabó Ferencné (Pécs, Csorba Győző Megyei-Városi Könyvtár)

Végh Ildikó (Komló Város Önkormányzat József Attila Városi Könyvtár és Múzeális Gyűjtemény)